

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

„Nem akar menni”

- a gyermek véleményének relevanciája a kapcsolattartás során

Szerző:

dr. Varga-Schmuczer Bernadett

Kézirat lezárva:

2024. szeptember 5.

1

*„Kinek védenie kellett volna, sosem védett,
kinek szent edénye lettem volna, agyaggá gyúrt.
A karja ölelésre lett volna, azzal sértett,
múltak gyötrelmével pengette szívemben a húrt.”²*

---

¹<https://szuloklapja.hu/7-dolog-amitol-a-legtobb-kisgyermek-fel-akkor-is-ha-nem-beszeli-rola-hogyan-segithetsz-neki-hogy-lekuzdj-e-a-szorongasat-11-tipp-a-pszichologustol.html>

² Nagy Gizella Emese: Új idők jönnek. <https://www.poet.hu/cimke/bantalmazas>

I. Bevezetés

Minden szülő elsődleges célja, hogy gyermeke kiegyensúlyozott családi környezetben nevelkedjen, biztosítva számára mindkét szülői oldal szeretetét, közelségét, gyermeke testi-lelki jóllétét. Bizonyos esetekben azonban ez a harmonikus családi közeg sajnos csak egy vágyott állapot, ugyanis bántalmazó kapcsolatban élnek, bántalmazó családban cseperednek fel, amiből azt gondolnánk könnyű megtalálni a kiutat, el kell válni, az élettársi kapcsolatot fel kell bontani. Sajnos a valóságban, a mai jogrend tükrében ez nem ilyen egyszerű. A párkapcsolati, családon belüli erőszak a szétválást követően nem hogy nem szűnik meg, de újabb lendületet kap a gyerekek a különélő szülővel való kapcsolattartása keretében. A különélő szülő ugyanis a gondozó szülő elleni erőszak eszközeként használhatja a gyermeket, bántalmazhatja őt, amit a gondozó szülő ugyanúgy elszenvedhet. Ha egy gyermek sérül a láthatás során, akkor egy szülő ösztönösen is védi a gyereket. De ha a szülő próbálja „kimenteni” a gyereket, akkor a hatóságok, az igazságszolgáltatás szervei kifejezetten akadályozzák, sőt, szankcionálják őt emiatt, mivel törvényi kötelessége biztosítani a zavartalan kapcsolattartást. A gondozó szülő a legtöbb esetben így sarokba szorul, és kénytelen teret adni egy olyan kapcsolattartásnak, amely a gyerek akarata és igénye ellenében, a bántalmazó szülő és az őt támogató hatóságok által kifejtett nyomásgyakorlás eredményeképpen jön létre. Ez, a ma már szakmai körökben is elfogadott terminus technicus, a kényszerláthatás.

Tanulmányom célja tehát annak a problémakörnek a feldolgozása, hogy míg számos jogszabály a gyermek legfőbb érdekét hangsúlyozza, addig a joggyakorlatban egy ellenkező szemlélet figyelhető meg. Ha a gyerekek nem kötelessége jog szerint a kapcsolattartás és elutasítja, miért kell gyakorolnia, hogyan győzheti le a gyermek mindenképp felett álló érdekét a különélő szülő kapcsolattartási joga.

II. A kapcsolattartás jelentősége, jogi szabályozása

Sokak életében bekövetkezik a házasság, vagy az élettársi kapcsolat felbomlása, ami gyakran nem jelentheti a másik féltől való teljes elkülönülést. A közös gyermek olyan kapcsolatot jelent a szülők között, ami nem szakad el könnyen, és aminek megszakadása csak ritka esetekben kívánatos. A gyermeknek, néhány kivételtől eltekintve, mindkét szülőre szüksége van, a különélő szülő szeretetét, támogatását, példáját nem pótolhatja a még anyyira szerető másik szülőtárs sem.³

A kapcsolattartás mind a gyermeki jogok, mind a szülői jogok érvényesülése szempontjából alapvető intézmény. Napjaink ítélkezési és jogalkalmazási gyakorlatában a legtöbb vitát váltja ki, nem elsősorban a szabályozás hiányosságai, hanem amiatt, hogy a családok felbomlásának következményeként sok - és egyre több - gyermek kerül olyan helyzetbe, hogy különélő szülőjével a családi kapcsolat leginkább kapcsolattartás formájában marad fenn.

A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) nem határozta meg a kapcsolattartás célját, és nem teszi meg ezt a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) Családjogi könyve sem, de a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) a következőképpen fogalmaz: a kapcsolattartás célja, hogy a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult más személyek közötti családi kapcsolatot fenntartsa, továbbá a kapcsolattartásra jogosult szülő a gyermek nevelését, fejlődését folyamatosan figyelemmel kísérje, tőle telhetően segítse.⁴

A Ptk. részletszabályai értelmében a gyermeknek joga, hogy különélő szülőjével személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, a gyermeket nevelő szülő vagy más személy pedig köteles biztosítani a zavartalan kapcsolattartást. A gyermekétől különélő szülő - ha a bíróság vagy a gyámhatóság eltérően nem rendelkezik - jogosult és köteles gyermekével kapcsolatot tartani. A kapcsolattartási jog magában foglalja többek között a gyermekkel való személyes találkozást, a gyermek elvitelét, a gyermekkel való huzamos együttlétet, kiterjed a kapcsolat személyes találkozás nélküli fenntartására, és nem utolsó sorban a gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelére

---

³ Dr. Eörsi Máttyás - Dr. Ábrahám Zita: Pereskedni rossz! Mediáció: a szelíd konfliktuskezelés, Minerva, 2003, 131.

⁴ <https://www.jogado.hu/kulonelo-szulo-es-gyermek-kapcsolattartasa-i-altalanos-szabalyok/>

is. A kapcsolattartásról a házassági vagy a szülői felügyelet rendezése iránti perben a szülők egyezséget köthetnek, egyezségük hiányában - kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból - a bíróság dönt a kapcsolattartás kérdésében.

Peres eljárás és szülői megegyezés hiányában a kapcsolattartásról a gyámhatóság hivatott dönteni, az érdekeltek, és az ítélőképessége birtokában lévő gyermek meghallgatása mellett. A kapcsolattartás akadályozásáért, szabályainak megszegéséért fennálló felelősség körét is rendezi többek között a Ptk., a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása körében pedig a bíróság polgári nemperes eljárásban - a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Bnpt.) alapján - jár el. Elrendelt végrehajtás és a teljesítés önhibából történő elmaradása esetén a pénzbírságtól kezdve akár a gyermek bántalmazó szülőnél való elhelyezéséig vagy a gondozó szülő szabadságvesztéséig is el lehet jutni a szankciók körében, ezen részletszabályok kifejtésére azonban a VII. fejezet keretei között térnek ki.

III. A gyermek legfőbb érdeke, véleménynyilvánításhoz, kapcsolattartáshoz való joga a magyar és nemzetközi joganyagban

III.1. A gyermek legfőbb érdeke

A Ptk. 4:2. § (1) bekezdése a családjog egyik leginkább védett szereplőjét, a gyermeket emeli ki, és rögzíti, hogy a gyermek érdekének és jogainak fokozott védelmére van szükség. A Csjt. 1995 óta tartalmazta azt az elvet, amely rögzítette, hogy a Csjt. alkalmazása során mindenkor a kiskorú gyermek érdekére figyelemmel és jogait biztosítva kell eljárni. A Gyermekjogi Egyezményhez történő csatlakozásunkat követően került megfogalmazásra a gyermek érdeke fokozott védelmének szükségessége, az azóta eltelt közel húsz évben a magyar jogrend egyik meghatározó elve lett az, hogy a gyermek érdekére fokozott figyelemmel kell lenni. Ez az elv nemcsak a családjog területét határozza meg, hanem számos további jogterületet is, a mindennapokban azonban a családjogi perekben kell ezzel a leggyakrabban számolni.⁵

---

⁵ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, szerkesztette: Vékás Lajos/Gárdos Péter

A gyermekek jogairól szóló New Yorkban 1989. november 20-án kelt és a hazai jogrendbe az 1991. évi LXIV. törvénnyel beiktatott egyezmény (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény) 3. cikke az egész dokumentumot átható alapelvként tartalmazza „a gyermek mindenképp felett álló érdekét”⁶, amit mind jogalkotási, mind eljárásjogi szempontból követelményként fogalmaz meg. Ennek az alapelvnek mind a jogalkotásban, mind a bírósági, közigazgatási eljárásban érvényesülnie kell, jogági határoktól függetlenül minden eljárásban és döntéshozatalban kötelező alkalmazni. Az angol child's best interests kifejezést a gyermek mindenképp felett álló vagy legfőbb érdekeként (esetenként legjobb érdekeként) fordítják. A Gyermekjogi Egyezmény kommentárjának [Herczog Mária (szerk.): Kézikönyv a Gyermekjogi Egyezmény alkalmazásához. Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület, Budapest, 2009] sem az az álláspontja, hogy a gyermek érdeke mindig az egyetlen, mindent felülíró tényező, hiszen a gyermek érdekét számos helyzetben más érdekeltek érdekeire való tekintettel kell mérlegelni. Ezt a gondolatot kifejezésre juttatja a Ptk. 4:2. §-ában foglalt családjogi alapelv is: a gyermek érdekének és jogainak fokozott védelmére van szükség. Ez, a gyermekek védelmét célzó alapelv elengedhetetlenül fontos része a családjogi alapelveknek, ugyanakkor ez önmagában nem a „gyermek legfőbb érdekét” fogalmazza meg, hiszen ez utóbbi önálló, autonóm gyermekjogi fogalom a Gyermekjogi Egyezmény eszmerendszerében, nemcsak alapelvet, hanem eljárási módszert is jelent, s a „best interests” fordulatban a többes szám használata utal arra, hogy egy adott gyermeknek sem egyetlen érdeke van egy meghatározott helyzetben. Maga a Gyermekjogi Egyezmény számos további olyan elvet megfogalmaz, amelyek a 3. cikk 1. pontjában rögzített alapvető elvet részletezik, és ezek az elvek csak egymással összefüggésben értelmezhetők, s ezek irányadók a gyermek érdekének és jogainak hazai értelmezésére is. A jogalkalmazás - mind a bírósági, mind a gyámhatósági jogalkalmazás - feladata a gyermek érdekének felismerése, értékelése, mérlegelése. Nem egy esetben a gyermek különböző érdekei között kell mérlegelni (számos esetben örökbefogadásnál vagy a szülői felügyelet rendezése során), más esetben pedig a gyermek és más személyek (így jellemzően szülő, nagyszülő, gyám) érdekei között.⁷ A szülői különválás helyzeteiben, különösen a gyermek felügyeletével, a kapcsolattartási jogokkal és a gyermekkel kapcsolatban meghozandó bármilyen döntés esetén, amely a szülők közötti vita tárgyát képezi, leggyakrabban a szétváló szülők igényei, jogai, nem pedig a gyermek mindenképp felett álló érdeke és jogai szempontjából történik a vizsgálat,

---

⁶ A gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény.

⁷ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, szerkesztette: Vékás Lajos/Gárdos Péter

vagyis nem feltétlenül van helye a gyermek jogainak az eljárásban. Ennek eredményeként a gyermek, bár a konfliktus középpontjában áll, másodlagos helyet foglal el a meghozott döntésekben, és gyakran részt sem vesz az eljárásokban.

Természetesen - az ezt nyomatékosító nemzetközi egyezményekkel összhangban - a gyermek véleményének meghallgatása minden őt érintő szituációban nemcsak jogszabályi szinten, hanem a gyakorlatban is hangsúlyos kellene legyen.⁸

III.2. A gyermek véleménynyilvánításhoz, kapcsolattartáshoz való joga

Mind a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban Gyvt.) 8. § (1) bekezdése, mind a Ptk. 4:148. §-a hangsúlyozza a gyermek szabad véleménynyilvánításhoz való jogát, hogy tájékoztatást kapjon jogairól, jogai érvényesítésének lehetőségeiről, az őt érintő döntésekről, meghallgassák, és véleményét korára, egészségi állapotára és érettségére tekintettel figyelembe vegyék. Noha ez a követelmény alapelveként nem jelenik meg a családjogi rendelkezések élén, azonban a Ptk. alapelvi jelleggel rögzíti a szülő-gyermek viszony és a szülői felügyelet szabályai között.⁹ A Gyermekjogi Egyezmény 12. cikke értelmében ugyancsak biztosítani kell az *ítélőképessége birtokában lévő gyermek* számára azt a jogot, hogy minden őt érdeklő kérdésben szabadon kinyilváníthassa a véleményét, valamint azt, hogy a gyermek korára és érettségére tekintettel a véleményét a döntéshozatal során figyelembe is vegyék. Ennek a jognak a megvalósulását szolgálja az, hogy a gyermeket abban a jogi vagy közigazgatási eljárásban, amelyben érdekelt, meghallgatják. A gyermek ebben a megközelítésben *aktív jogalany*, akinek arra van szüksége, hogy alapvető emberi jogokkal, saját nézetekkel és érzésekkel rendelkező individuumként tekintetbe vegyék.¹⁰ Ahogyan az Egyezmény, úgy a magyar jogszabályok sem jelölnek meg olyan életkort, amelyet alapul kellene venni a gyermek ítéőképessége, illetve meghallgatásának szükségessége tekintetében, ennek részletezése a IV. fejezetben olvasható. A Gyermekjogi Egyezményen kívül számos uniós jogforrás - többek között az Európa Tanács 1996-os Gyermek Jogainak Gyakorlásáról szóló Egyezménye, az Európai Unió Alapjogi Chartája [24. cikk (1) bekezdés],

---

⁸ Boros Zsuzsa: A gyermek jogai és legfőbb érdeke - az Európa Tanács szakbizottsága vizsgálatának tükrében. Családi Jog folyóirat 2022/1. szám, 37.

⁹ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, szerkesztette: Vékás Lajos/Gárdos Péter

¹⁰ Szeibert Orsolya: A családjogi harmonizáció kérdései és lehetőségei Európában, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014., 176.

az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról (2010) - is biztosítja még a gyermek véleménynyilvánításhoz való jogát, véleményének figyelembevételét. Az Európa Tanács 1996-os Egyezménye a gyermek eljárásjogi jogosultságai közé sorolja azt, hogy a gyermek releváns tájékoztatást kapjon, álláspontját kifejtse, valamint megfelelő tájékoztatást kapjon arról, hogy az általa elmondott vélemény, továbbá az eljárás során meghozott döntések milyen következményekkel járnak. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. cikke értelmében pedig a gyermekek véleményüket szabadon kifejezhetik, az őket érintő ügyekben véleményüket életkoruknak és érettségüknek megfelelően figyelembe kell venni.¹¹

A kapcsolattartáshoz való jog fontossága megjelenik egyrészt a Gyermekjogi Egyezményben, a 9. cikk 3. pontja szerint a gyermeknek joga van arra, hogy a tőle különülő szülőjével személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tartson fenn, kivéve, ha ez a gyermek alapvető érdekével ellenkezik, valamint az Alapjogi Charta 24. cikk (3) bekezdése is ezzel foglalkozik. Az egyezménnyel összhangban a Ptk. Negyedik Könyve a kapcsolattartást a különülő szülőt és a gyermeket megillető alapjogként definiálja [Ptk. 4:178. § (1) és (2) bekezdés], amely a vér szerinti kapcsolat fennmaradását és a szülőnek a gyermek életében való folyamatos jelenlétét, a szülő-gyermek érzelmi viszony változatlanosságát biztosító jogintézmény. A kapcsolattartás tág fogalmi körén belül említést érdemel az az esetkör is, amikor a gyermek súlyos veszélyeztetettsége okán, családból való kiemelése szolgálja legfőbb érdekét, azonban az ideiglenes hatályú elhelyezés többnyire nem indokolja a kapcsolattartástól való eltiltást, így mindkét szülő oldalán felmerül a kapcsolattartás joga és kötelezettsége. Sajátos helyzetet eredményez, hogy ugyan a gyermek mindkét szülőjével való kapcsolattartási jogáról beszélünk, de valójában ez tipikusan a gyermeknek nem a gondozó, hanem a különülő szülővel való kapcsolattartásának védelmét és kikényszeríthetőségét jelenti. A Gyermekjogi Egyezmény nyomán a családjogi-gyermekvédelmi szabályozás azt vélelmezi, hogy alapvetően a gyermek legjobb érdeke az, ha a különülő szülővel is kapcsolatot tart. Másként is alakulhat azonban a helyzet, így például, ha éppen a gyermek legjobb érdekével ellenkezne a különülő szülővel való kapcsolattartás. Kérdést vet fel az a helyzet, amikor a gyámhatóságnak, illetve a bíróságnak kifejezetten mérlegelnie kell a gyermek azon véleményét, hogy nem kíván (vagy nem olyan formában, módon, illetve időtartamban kíván) a különülő szülővel kapcsolatot tartani.

---

¹¹ Boros Zsuzsa: A gyermek jogai és legfőbb érdeke - az Európa Tanács szakbizottsága vizsgálatának tükrében. Családi Jog folyóirat 2022/1. szám, 38.

A különélő szülővel való kapcsolattartás bizonyos értelemben tehát a gyermek „kötelezettsége” is, ahol a véleményét meg kell hallgatni, figyelembe kell venni, de autonóm módon nem dönthet önmaga szabadon úgy, hogy a kapcsolattartás jogát nem gyakorolja. Érdemes arra az összefüggésre is felhívni a figyelmet, hogy a kapcsolattartáshoz való jog kikényszerítésére a gyakorlatban ritkán, kivételesen kerül sor közvetlenül a gyermek részéről, az eljárások kezdeményezése a különélő szülők részéről történik, ez a tény ugyanakkor jelentős hatással lehet a kapcsolattartási jog tartalmának értelmezésére, dominánssá válhat, hogy inkább a szülő jogáról van szó. A magyar gyermekjogi szakirodalomban van arra is utalás, hogy a kapcsolattartási jog gyermek érdekében való korlátozása éppen a legjobb példa arra, amikor a gyermek legjobb érdeke akár megelőzheti a szülő jogait. Másik oldalról azonban, ha a gyermek legjobb érdeke nem esik egybe a szülőével, problematikus lehet, hogy hogyan, milyen tényezők alapján, és ezek milyen súlyozásával lehet a helyes döntést meghozni.¹²

Fentieket azért tartottam célszerűnek felvázolni, hogy egy átlátható képet kapjon az olvasó a jogszabályok gyermekközpontúságáról, hiszen értekezésem további részében éppen arra szeretném fektetni a hangsúlyt, hogy az esetlegesen bántalmazó különélő szülővel történő kapcsolattartás során hogyan szorul mégis háttérbe a gyermek legfőbb érdeke.

IV. A gyermek ítélőképességének kérdésköre

Az, hogy a gyermeknek a különélő szülővel történő kapcsolattartása gyermeki jogként, emberi jogként jelenik meg, amelyet a gyermek legfőbb érdeke korlátoz - illetve szükséges lenne, hogy korlátozzon -, a magyar jogi felfogásnak is megfelel. Már a Legfelsőbb Bíróság 17. sz. irányelvének VI. pontja rögzítette (többek között), hogy a házasság felbontása nem járhat azzal a következménnyel, hogy a gyermek egyik szülőjét elveszítse, s a gyermek érdekében áll, hogy maga mellett tudja mindkét szülőjét, és számíthat segítségükre. A 2000- es évek elején már a kapcsolattartási ügyekben történő fellebbezések, felülvizsgálati kérelmek, újraszabályozás iránti keresetek számának növekedését lehetett tapasztalni, amely mögött azon különélő szülők igényei (is) álltak, akik nem kívántak

---

¹² Láposy Attila: A különélő szülők helyzete és jogainak érvényesülése a magyar alapjogi gyakorlatban. Családi Jog folyóirat 2022/4. szám, 13-14.

kimaradni a gyermek életéből s megelégedni a rövidebb találkozásokkal, együttlétekkel. Mégis mi eredményezi a számtalan kapcsolattartási problémát?

A szülők sokszor a legkevésbé sem együttműködők. Ezzel a nehézséggel már a 17. sz. irányelv is számolt, nevezetesen azzal, hogy a szülők egyike vagy mindketten nem a gyermek érdekének megfelelő magatartást tanúsítanak, és rögzíti, hogy a gyermek érdekét súlyosan sértő módon jár el az a szülő, aki a gyermeket a másik szülővel való érintkezéstől indokolatlanul elzárja és ellene hangolja.¹³ Természetesen egy békés kimenetelű házassági vagy szülői felügyelet rendezése iránti perben, ahol a szülők a kapcsolattartásról egyezséget kötöttek, a különélő szülő feltehetően nem viselkedik felróható módon gyermekével szemben, a nevelő szülő pedig nem akadályozza a kapcsolattartást.

Az általam tárgyalt esetkörben azonban éppen arról van szó, hogy a gyereket még az együttélés, vagy egy korábbi kapcsolattartás alatt érte olyan testi, lelki, szóbeli vagy szexuális abúzus, amely miatt nem akar a bántalmazó szülővel együtt lenni. És valóban, racionális, érthető, logikus és életszerű reakció lenne, hogy ilyen körülmények közé az ember nem vágyik többet. Mindenki megteheti ezt, kivéve egy gyereket? A kiskorúnak, akinek nem kötelessége jog szerint a kapcsolattartás és elutasítja, miért kell gyakorolnia? Ez a joga ugyanis olyan hatalmas, hogy még a saját akaratával, érdekével, verbalizált vagy csak ráutaló magatartással sugallt igényével szemben is megilleti őt, s bárhogy könyörög, akkor sem tud megszabadulni tőle? A Ptk. 4:181. § (1), (2) bekezdése, valamint a Gyer. 29/A, § (2), (3) bekezdése is hangsúlyozza, hogy a kapcsolattartás rendezése során az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket meg kell hallgatni, a kapcsolattartásról a gyermek véleményének figyelembevételével kell rendelkezni, egyezséget nem lehet jóváhagyni, ha az ellen a gyermek kifejezetten tiltakozik. Már a 2000-es évek elején is jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy mi a gyermek véleménye a különélő szülővel való kapcsolattartás kérdésében. Azzal kapcsolatban ugyanakkor számos kérdés vetődött fel, hogy *mennyiben ítélőképes a gyermek* és milyen következményt kell fűzni véleményéhez: az egy szempont csupán vagy a gyermeket valamiféle vétőjog is megilleti. Ez utóbbi az esetlegesen szembenálló érdekek megfelelő mérlegelését veti fel: azaz miként kell összevetni a különélő szülő gyermekével való kapcsolatának, a családi életének

---

¹³ Szeibert Orsolya* Kapcsolattartás a gyermek és a különélő szülő között, különös tekintettel az alkotmánybírósági és ombudsmani gyakorlatra 473. <https://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/lenkovics%20k%C3%B6tet/szeibert.pdf>

fenntartásához fűződő érdekét és a gyermek legfőbb érdekét. A kialakult szempont szerint, még ha az ítélőképes gyermek rendelkezik is kiforrott véleménnyel, *valamennyi rendelkezésre álló bizonyítékot össze kell vetni és gondosan mérlegelni*, ezentúl a szembenálló érdekek és jogok is összemérést kívánnak.¹⁴ Az, hogy a gyermek ítélőképessége birtokában van-e, függ a gyermek személyiségének integráltsági fokától, szellemi teljesítőképességétől. Befolyásolhatósága, az egyik szülőhöz való érzelmi kötődés megakadályozza az objektív állásfoglalásban. A mai gyermekekre jellemző felgyorsult testi fejlődés ellenére - különösen a pubertáskorban - érzelmi fejlettségük ettől elmarad, bizonytalanabban foglal állást sok esetben, mint a nála fiatalabb korban lévő meghallgatott gyermek. Az eljáró bíróság, gyámhatóság dönti el, mikor tekinti a gyermeket ítélőképessége birtokában levőnek, és mérlegelési jogkörébe tartozik a meghallgatott gyermek véleményének figyelembe vétele.¹⁵

A Gyer. 2. § definíciója szerint ítélőképessége birtokában levő gyermek az a kiskorú, aki életkorának és értelmi, érzelmi fejlettségének megfelelően képes - meghallgatása során - az őt érintő tények és döntések lényegi tartalmát megérteni, várható következményeit belátni. Mi a belátási és beszámítási képesség magyarországi koncepciója, megfelel-e a 21. századi elvárásoknak, valamint van-e olyan életkori határ, amelyhez a véleménynyilvánítási jog közvetlen érvényesítése köthető? Ezt a végiggondolást alapvetően befolyásolhatja, hogy ha a különböző jogterületeken eltérő életkori belátási/beszámítási képességre vonatkozó határok vannak érvényben, vagy ha a jogalkalmazói gyakorlat nem egységes. A Gyermekjogi Egyezmény 12. cikke, valamint az ahhoz kapcsolódó 12. Általános Kommentár is szabadon hagyja ezt a kérdést, és nem állapít meg alsó korhatárt, amikortól a gyermek kinyilváníthatja a véleményét. A kommentárban kifejtett koncepció szerint minden esetben a bíróságoknak, hatóságoknak abból a vélelemből kell kiindulniuk, hogy a gyerek képes elmondani az álláspontját. Ez azt is jelenti, hogy a gyerekeknek nem kell „igazolnia”, hogy megvan a megfelelő belátási és beszámítási képessége. A kommentár másik fontos megállapítása (21. pont), hogy kisgyerekek és fogyatékossgal élő gyerekek is ki tudják fejezni a véleményüket, még ha ezt nem is feltétlenül verbális eszközökkel teszik meg, viszont az eljáró hatóságoknak ezt is figyelembe kell venniük. Bár elsőre provokatívnak tűnhet a gondolat, de valójában ez a megközelítés a magyar joggyakorlatnak is része, hiszen a szakértői vizsgálatoknak kisgyermekes esetén elengedhetetlen

---

¹⁴ Szeibert: i.m. 184-185.

¹⁵ Filó Erika-Katonáné Pehr Erika: Gyermeki jogok, szülői felelősség és gyermekvédelem, ORAC Kiadó Kft., Budapest, 2022., 46-47.

része a családrajz, a képalkotás vagy a pszichológussal való közös játék. A nemzetközi szakirodalom egyébiránt kifejezetten abba az irányba mutat, hogy a gyereket azokban a kérdésekben kell és szükséges meghallgatni, amelyek a gyerek saját kompetenciájába tartoznak. Ezek elsősorban a gyerek érzései, meglátásai, aggodalmai, megfontolásai.¹⁶A magyar családjogi szabályozás tehát nem határozza meg, hány éves kortól ítélőképes a gyermek. A magyar bírói gyakorlat megengedhetőnek tartja a gyermekek meghallgatását hat-nyolcéves kortól, a tizenkettő-tizennégy éves kort olyan korhatárnak tekinti, amelynél már érdemleges vélemény várható a gyermektől.¹⁷

Egyedi esetek igazolhatják, hogy a kiskorú akár tizenkét év alatt is rendkívül érett és fejlett, ítélőképes, de előfordulhat az is, hogy - bizonyos tényezők miatt - egy tizenhat éves nem tud érdemben nyilatkozni. Nincs tehát egységes standard az ítélőképességre, minden esetben egyedi vizsgálatot igényel, hogy a gyermeki nyilatkozatot mennyire kell komolyan venni és az hogyan értékelendő.¹⁸ Tanulmányom egyes kérdéseinek feldolgozása érdekében - közösségi oldal keretein belül, kérdőív formájában - végzetem egy kvantitatív kutatást a szülők körében (a továbbiakban: kutatás). A megkeresettek létszáma közel 300 fő volt, amelyből 83 szülő részéről érkezett válasz. Az ítélőképessége birtokában lévő gyermek korát illetően megoszlottak a vélemények, a megadott 5 körcsoport közül 48% a 12-13 éves kort, 27% a 6-7 és kort, és 18 % a 10-11 éves kort, 2-2 % pedig a 8-9, 14 éves kort jelölte meg. A kutatási eredmény is jól tükrözi, hogy ez egy nehezen meghatározható kérdéskör.

---

¹⁶ Gyurkó Szilvia: A gyermekek önálló jogi képviseletének kérdése a családjogi perekben - a gyermekészrevétel jogának érvényesülése. Családi Jog folyóirat 2022/1. szám, 7-8.

¹⁷ Dr. Ádámkó Viktória: Az ítélőképessége birtokában levő gyermek véleményének meghallgatása - különös tekintettel a gyermekelhelyezésre, in.: Családi Jog folyóirat, 2015/3. szám

¹⁸DR. GYENGÉNÉ DR. NAGY MÁRTA A gyermek meghallgatása az öt érintő eljárásokban 12., <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=82024>

V. A gyermekrészvétel jogának érvényesülése - a gyermek véleményének megismerése és értesítésének kérdése a családjogi perekben

V.1. A gyermekrészvétel joga

A gyermekrészvétel joga „gyűjtőjog”, kommunikációs, képviseleti, önrendelkezési és eljárási részelei is vannak. Ahhoz, hogy tudjuk, egy gyerek részvételi (participációs) joga érvényesül-e egy bírósági eljárásban, az alábbi négy kérdésre kell választ adnunk:

- Érti-e a gyerek az eljárást, kap-e számára érthető, gyereknyelvű tájékoztatást és információt a per tárgyáról, az eljárásrendről, a saját szerepéről (lehetőségeiről, következményeiről) és a döntésről?
- Megjelenik-e a gyerek véleménye, álláspontja az eljárásban?
- A gyerek véleményét, az általa előadottakat megfelelően figyelembe veszik-e a döntéshozatal során?
- Az eljárás során hozott döntés a gyerek legfőbb érdekét szolgálja-e?

Ezek a kérdések a gyermekbarát igazságszolgáltatásnak az Európa Tanács által meghatározott alapelvei mentén is értelmezhetők az eljárásokban: a véleménynyilvánítás joga, a gyerek véleménye figyelembevételének kötelezettsége, az eljárásban való meghallgatás megfelelő körülményei, a jogvédelem és a jogok képviselésének biztosítottasága, a gyermekbarát/gyermekközpontú eljárásrend (ideértve az időbeliséget, a gyerekekkel kapcsolatba kerülő szakemberek megfelelő képzettségét és felkészültségét, a gyerek számára érthető nyelv használatát, a meghallgatás módszertanát és körülményeit). Ezek mind-mind részei annak, hogy azt mondhassuk, az eljárás gyermekbarát volt, és gyerek részvétele az eljárásban megfelelően biztosított.¹⁹

---

¹⁹ Gyurkó Szilvia: A gyermekek önálló jogi képviselésének kérdése a családjogi perekben - a gyermekrészvétel jogának érvényesülése. Családi Jog folyóirat 2022/1. szám, 1.

V.2. A gyermek véleményének megismerése és értesítésének kérdése a családjogi perekben

Magyarországon mind a polgári jogi anyagi, mind az eljárásjogi szabályok - a hivatkozott egyezményekben foglaltakkal összhangban - rendelkeznek a kiskorú gyermek jogairól, meghallgatásáról, véleményének figyelembevételéről. Természetesen ezen a területen is mindig vannak további fejlemények, amelyekkel lépést kell tartania a magyar jogalkotónak. Így például a gyermek meghallgatása kapcsán mindenképp értékelendő a szülői felelősséget érintő nemzetközi igazságügyi együttműködésről szóló 2021. évi LXII. törvénynek a Ptk. 4:171. §-át módosító rendelkezése. A módosítás a házassági és szülői felelősségi ügyekben a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermekek jogellenes külföldre viteléről szóló (EU) 2019/1111 tanácsi rendelet (Brüsszel IIb. rendelet) magyarországi végrehajtása kapcsán került a törvénybe.²⁰ A Brüsszel IIb. rendelet 21. cikke szerint a rendelet tárgyi hatálya alá tartozó szülői felelősséget érintő ügyekben az ítélőképessége birtokában lévő gyermeknek valódi és tényleges lehetőséget kell biztosítani véleménye szabad kifejezésére, véleményét pedig korára és érettségi fokára figyelemmel kellően tekintetbe kell venni. Ha a bíróság nem biztosít lehetőséget az ítélőképes gyermek véleményének kifejezésére, az, az így meghozott határozat külföldön történő elismerésének megtagadását eredményezheti. A szülői felelősség tárgyában hozott határozatok más tagállambeli elismerésére és végrehajtására irányuló kérelemhez ugyanis csatolni kell egy tanúsítványt, amelyen a bíróságnak meg kell jelölnie, hogy volt-e az eljárásban ítélőképessége birtokában lévő gyermek, és ha igen, valódi és tényleges lehetőséget kapott-e arra, hogy az eljárásban kifejezhesse a véleményét, ha nem, mi volt annak az oka.²¹ A 2022. augusztus 1-jén hatályba lépett szabályozás tovább erősíti a gyermekek meghallgatáshoz való jogát, a Ptk. módosított rendelkezése ugyanis valamennyi szülői felügyeletet és kapcsolattartást érintő eljárásban biztosítja az ítélőképessége birtokában lévő gyermekek véleménynyilvánításának lehetőségét, előírva ezzel kapcsolatban, hogy a bíróságnak, illetve a gyámhatóságnak közvetlenül értesítenie kell az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket, hogy kérheti meghallgatását.²² A bíróság a gyermeknek küldött értesítésben tájékoztatja a gyermeket arról, hogy különböző formában fejezheti ki a véleményét. Megteheti ezt írásban, bármilyen

---

²⁰ Boros Zsuzsa: A gyermek jogai és legfőbb érdeke - az Európa Tanács szakbizottsága vizsgálatának tükrében. Családi Jog folyóirat 2022/1. szám, 38.

²¹ <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-gyermek-velemenenek-megismerese-es-ertesitesenek-aktualis-kerdesei-a-csaladjogi-perekben/>

²² Boros Zsuzsa: A gyermek jogai és legfőbb érdeke - az Európa Tanács szakbizottsága vizsgálatának tükrében. Családi Jog folyóirat 2022/1. szám, 38.

elektronikus üzenet formájában, videó üzenetben vagy rajzzal is kifejezheti, amelyet, szülei segítségével vagy akár önállóan, elektronikus úton is eljuttathat a bírósághoz, azaz nem kell megjelennie a bíróság előtt.²³ Fenti rendelkezésnek a gyakorlati kivitelezése számos további kérdést vet fel: a bíró mi alapján ítéli meg, hogy melyik gyermeknek küldjön értesítést, hogyan döntsön ítélőképességről, ha nem hallgatja meg előzetesen; a gyermek hogyan jelzi, ha - törvényes képviselői álláspontjával ellentétben - szeretné, hogy a bíró meghallgassa a perben.²⁴ A kutatás eredményeit feldolgozva ebben a kérdéskörben a szülők többsége, 71 %-a úgy ítélte meg, hogy 8 éves kortól lenne ideális értesíteni a gyermeket a véleménynyilvánítás lehetőségéről, 28%-a a szülőknek a 3 éves kortól jelölte meg, a 0 éves kortól történő értesítést pedig egyetlen szülő sem preferálta.

VI. A kényszerláthatás, és a mögötte meghúzódó szülői harc

A kapcsolattartás célja, a gyerek és a nem vele élő szülő közötti családi kapcsolat fenntartása, illetve hogy a külön élő szülő gyermeke fejlődését figyelemmel kísérje, elősegítse. Amennyiben a családban nem fordul elő erőszak. És ebben az esetben az erőszaknak a legszélesebb körű értelmezését kell alapul vennünk, ide sorolva a testi fenytést nem alkalmazó, de a családtagokkal szembeni hatalomgyakorlás minden egyéb formáját tanúsító bántalmazó megnyilvánulást is. A sorozatos megalázást, lebecsülést, obszcén szavakkal illetést, az extrém mértékű féltékenykedést, a hallgatási terrort, a partner mobiltelefonjának, elektronikus levelezésének ellenőrzését, a pénzügyi döntések monopolizálását, a családi kiadások kontrollálását, a partner átterelését a jövedelemszerző tevékenységről a háztartási munkavégzés, gyereknevelés, betegápolás világába, a szélsőséges rend és tisztaság megkövetelését a közös otthonban vagy a nemi kapcsolat hatalmi eszközként használatát. Mindazokban az esetekben tehát, amikor a volt partnerek között az egyik fél hatalomkoncentrációja miatt az egyenlőség megbomlott, egy hierarchikus, alá-fölérendeltségi viszony alakul ki, a kapcsolattartás nem a gyerek körüli feladatmegosztás egy elősegítendő lehetőségeként fog funkcionálni, hanem a kontroll további fenntartásának biztosít a szétválást követően is fórumot.²⁵ A

---

²³ <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-gyermek-velemenyenek-megismerese-es-ertesitesenek-aktualis-kerdesei-a-csaladjogi-perekben/>

²⁴ Boros Zsuzsa: A gyermek jogai és legfőbb érdeke - az Európa Tanács szakbizottsága vizsgálatának tükrében. Családi Jog folyóirat 2022/1. szám, 38.

²⁵ <https://merce.hu/2018/12/05/talalkozunk-meg-ha-beledoglesz-is/>

különélő szülő ugyanis a gondozó szülő elleni erőszak eszközeként használja a gyermeket, bántalmazza őt, amit a gondozó szülő ugyanúgy elszenved, ahogyan azt a bevezetőben is említettem.

Hogyan is juthatunk el a kényszerláthatásig? A szülő-gyermek kapcsolatban a szülőnek joga és kötelessége a kapcsolattartás, hiszen a gyermeket nevelő szülő köteles a zavartalan kapcsolattartást biztosítani, a különélő szülő jogosult és köteles gyermekével kapcsolatot tartani, a gyermeknek pedig joga, de nem kötelessége. A gyakorlatban mégis előfordul, hogy ez a jog olykor terhes kötelességgé, a gyermek hátrányára való találkozássá válik.

Azt, hogy hogyan és miként veszik figyelembe a gyermek véleményét, a fentiekben kifejtettem, és ehhez kapcsolódóan „fontos, hogy a szakértők tisztában legyenek azzal, hogy ha a gyermek kifejezi szándékát abban, hogy nem akar menni, akkor az, az esetek 100 százalékában nem a gondozó szülői ráhatás eredménye. A jogsegélyszolgálathoz befutó ügyek legalább 70 százalékban ilyen esetekből áll, azonban ritka esetben fogadják el a gyermek önálló megnyilvánulását.”²⁶ Természetesen létezik a szülői elidegenítés (PA), amikor is a gondozó szülő megpróbálja elidegeníteni a gyereket a másik szülőtől, de ez egy külön tárgyalható jelenség, amelyet a VII. fejezetben kívánok részletezni.

A kiskorú tehát kifejezi ellenvetését, fél találkozni a különélő szülővel, mit tesz a gondozó szülő? Ösztönösen védve gyermekét igyekszik menteni őt a kényszerreláthatásoktól, próbálja bizonyítani a gyerek sérelmére elkövetett erőszakot, többnyire eredménytelenül, és ha a különélő szülő ellen büntetőeljárás van folyamatban, az a legtöbb esetben a nyomozás megszüntetésével igen korai szakaszban lezárul, így a kapcsolattartás szabályozása iránti eljárásokban bűncselekményre már nem lehet sikerrel hivatkozni.²⁷ A baj, a kényszerláthatás, akkor következik be, amikor a jogalkalmazók, a hivatalnokok a gyermek mindenek felett álló érdekét és a család élethelyzeteit figyelmen kívül hagyva szabályozzák le a kapcsolattartást. És ha a gyermek nem szeretne menni a láthatásra a gondozó szülő kap még egy feladatot: készítse fel a gyermeket a láthatásra!²⁸ „A gyermek nem dönthet arról, hogy kíván-e a szabályozott kapcsolattartási időpontban a különélő szülővel a kapcsolattartásra elmenni vagy sem. A kapcsolattartás megvalósulása nem a gyermek aktuális

---

²⁶ <https://hirado.hu/2012/06/20/kenyszerlathatas-mi-tortenik-ha-a-gyermek-csak-esz/#>

²⁷ <https://merce.hu/2018/12/05/talalkozunk-meg-ha-beledoglesz-is/>

²⁸ https://gyermekvilag-gyermekjog.blog.hu/2015/09/22/kenyszerlathatas_847

kedvétől, akaratától függ, a különélő szülővel való kapcsolat megszakadását nem lehet a gyermek önálló befolyásolás mentes akaratával indokolni.

A gondozó szülőnek úgy kell a gyermeket felkészítenie, hogy a gyermek el akarjon menni a különélő szülővel a kapcsolattartás idejében, amennyiben ezt nem tudja elérni, úgy a gondozó szülő érdekkörében merül fel a kapcsolattartás elmaradása és ennek következményeit neki kell viselnie.” - olvasható mindez egy másodfokú gyámhivatali döntésben.²⁹ Természetesen ez már a szabályozott kapcsolattartás esete, de számomra igen aggályos. Jól tükrözi a gondozó szülő kiszolgáltatott helyzetét, aki védené gyermekét a további abúzustól, lelki megpróbáltatásokról, de a kapcsolattartás akadályozása okán szankcionálható a gyermeket nevelő szülő, így a hatósági nyomásgyakorlás következtében a gondozó szülőnek nincs más választása, minthogy rá kell bírnia gyermekét a kikényszerített kapcsolattartásra.

A gondozó szülő tehát bízva abban, hogy a bántalmazó különélő szülő legalább a saját gyermekéhez kíméletes lesz, elviszi gyermekét a kapcsolattartásra. Amennyiben a veszélyeztetés olyan fokú lesz, hogy a gyermek súlyosan sérül, például súlyos elhanyagolás miatt a kicsi gyermek kiszárad és kórházba kerül, vagy nem kapja meg a szükséges gyógyszeres kezelést, vagy lelkileg, fizikailag bántalmazzák a gyermeket, esetleg szexuális abúzus történik, akkor kétségbeesetten megtagadja a gyermek átadását.³⁰

Mit tesz ilyenkor a jogaival és eljárási szabályokkal tisztában lévő különélő szülő? Bírósághoz fordul, kéri a kapcsolattartás végrehajtását, ezáltal elindítja a gyereket védő nevelő szülő ellen az eljárást. Egy kimeríthetetlen harc veszi kezdetét a szülők között, melynek legnagyobb áldozata, elszenvedője a gyermek. A bíróság a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának elrendelése tárgyában szükség esetén meghallgatást tart, és amennyiben megállapítja, hogy a kérelmezett megszegte a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat, elrendeli a végrehajtást. A teljesítés önhibából történő elmaradása esetén a bíróság:

- megkeresheti a gyámhatóságot, hogy a család- és gyermekjóléti intézményrendszer bevonásával mozdítsa elő a kérelmezett teljesítését,

---

²⁹ <https://www.apakazigazsagert.org/cikk/gyamhivatali-dontes-a-gyermek-nem-donthet-arrol-hogy-reszt-vesz-e-a-kapcsolattartason-vagy-sem>

³⁰ https://gyermekvilag-gyermekjog.blog.hu/2015/07/13/pofonok_sulytalansaga

- a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 174. § c) pontja szerinti pénzbírságot szabhat ki,
- a kapcsolattartás szabályainak rendszeres és visszatérő megszegése esetén a gyermek rendőrség közreműködésével történő, a Vht. 180/B. § szerinti átadását rendelheti el,
- megkeresheti a gyámhatóságot a szülői felügyeleti jog rendezése vagy a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránt per megindítása érdekében, feltéve, hogy az a kiskorú gyermek érdekében áll, és azt a szülő vagy harmadik személy is kéri, vagy
- feljelentést tehet kiskorú veszélyeztetése vagy kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása miatt.³¹

Mint jól látható, a pénzbírságtól kezdve akár a gyermek bántalmazó szülőnél történő elhelyezéséig vagy a gondozó szülő szabadságvesztéséig is el lehet jutni a szankciók körében.

Felmerül a kérdés, hogy a gyermek mindenekfelett álló érdekeit szolgálják-e a közvetett, vagy a közvetlen intézkedések. Ha a gondozó szülőre büntetést szabnak ki, az befolyásolhatja a gyermek anyagi jólétét is, különösen olyan esetekben, amikor a gyermek maga is elutasítja a személyes kapcsolattartást. A gyermek bizalma is megrendülhet a szülőben, amikor a szülőt kötelezik arra, hogy felkészítse a gyermeket a személyes kapcsolattartásra. A szülő befolyásolja a gyermeket a büntetés elkerülése miatt, és ez a gyermek számára a bizalom elvesztését jelentheti, hiszen olyan dologra kényszerítik, amit nem akar.³²

VII. A gyermek ellenvetésének mögöttes tartalma - szülői elidegenítés vagy valós félelem

A szülői elidegenítés (parental alienation, rövidítve: PA) a gyermek pszichológiai manipulációjának folyamata és eredménye, amely a szülő és/vagy más családtagok felé indokolatlan félelem, tiszteletlenség vagy ellenségeskedés kialakulásához vezet. A jelenség a gyermek és az elutasított családtag ellen irányuló pszichológiai abúzus - lelki bántalmazás - egy jellegzetes formája, amely

³¹ 2017. évi CXVIII. törvény a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról 22/C. §-22/D. §.

³² SOMFAI BALÁZS: Kapcsolattartás, mint a gyermek emberi joga, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2009, 162.

majdnem kizárólag a házastársak különélése, illetve válás esetén fordul elő.³³ Richard A. Gardner amerikai gyermekpszichiáter volt az első, aki 1985-ben egy cikkében tünetegyüttesnek - szülői elidegenítés szindróma (parental alienation syndrome, rövidítve: PAS) - titulálta, és körülírta annak jellemzőit is. Gardner szerint a szindróma akkor lép fel, amikor az egyik szülő a gyermek feletti felügyeleti vita során tudatosan vagy anélkül a gyermeket megpróbálja a másik szülőtől elidegeníteni. Gardner a tünetegyüttesnek három (enyhe, közepes és durva) megjelenését sorolta fel, és a PAS fennállása esetén a megállapított szintek szerint tett megoldási javaslatokat. Enyhe és közepes tünetegyüttes esetén Gardner azt javasolta, hogy az elidegenítő szülő csak az esetben tartsa meg a gyermek feletti szülői felügyeleti jogot, amennyiben felhagy az elidegenítő cselekményével. Ha azonban tovább folytatja azt, Gardnernek az volt a véleménye, hogy a gyermekelhelyezést az elidegenített szülő javára meg kell változtatni, amely egyfajta terápiául is szolgál az elidegenített szülő és a gyermek kapcsolatában. A durva esetekre a gyermeknek az elidegenítő szülőtől való kiemelését ajánlta Gardner, intézményi elhelyezését és terápia megkezdését mindaddig, míg a másik szülőt el nem fogadja.³⁴ A "szülői elidegenítés szindrómát" az orvosi, pszichológusi és jogi közösség nem ismeri el zavarnak, és Gardner elméletét illetve az ehhez kapcsolódó kutatásokat keményen kritizálták a témával foglalkozó szakértők. Álláspontom szerint ez teljesen érthető, hiszen igaz, hogy van olyan szülő, aki megpróbálja a gyermekét a maga oldalára állítani, a másik szülő ellen fordítani, de ez még nem lehet ok arra, hogy a gyermeket kiragadják megszokott környezetéből. Mivel a kritikák egyik sarokpontja, hogy nem "valódi" szindrómáról (tünetegyüttesről) beszélünk, ezért az utóbbi időben mellőzik a szindróma használatát és egyszerűen szülői elidegenítésként hivatkoznak a jelenségre. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) betegségeket és egészségi problémákat tartalmazó nemzetközi statisztikai besorolásában szerepel a szülői elidegenítés, mint "index-kifejezés", ez azt jelenti, hogy a WHO elismeri a jelenség létezését, bár nem egy önálló rendellenességként, hanem a QE52.0 kódjelű "gondozó szülő-gyermek közötti" problémaként tekint rá. Az Amerikai Pszichiátriai Szövetség (APA) Mentális Zavarok Diagnosztikai és Statisztikai Kézikönyve (DSM) ötödik változata (DSM-5) ugyan szándékosan nem említi név szerint a szülői elidegenítést, azonban a jelenség lényegében bele lett fogalmazva "gyermek lelki bántalmazása" címszó alatt.³⁵ Magyarországon hozzávetőlegesen 2005-2006 körül kezdték felkérni az igazságügyi pszichológus szakértőket a PAS

---

³³ https://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%BCl%C5%91i_elidegen%C3%ADt%C3%A9s

³⁴ Dr. Kozák Henriette - Dr. Németh Rita: A PAS (parental alienation syndrom), a szülői elidegenítési tünetegyüttes aktuális státusza. Családi Jog folyóirat 2013/3. szám, 21-22.

³⁵ https://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%BCl%C5%91i_elidegen%C3%ADt%C3%A9s

kimutathatóságának vizsgálatára. Ez a kérdés mind az igazságügyi szakértőket, mind a bíróságokat felkészületlenül érte. A szülői elidegenítési tünetegyüttes aktuális státuszáról szóló, hivatkozott cikkben meghatározottak szerint előfordult, hogy a bíróság tanácsstalanságában a szakértőre bízta annak eldöntését, hogy vizsgálja-e a kérdést. Volt, aki megválaszolta a kérdést, szemrevételezve az interneten utolérhető szempontokat, és azokat valamilyen (szubjektív) módon értékelte. Mások elutasítottak a feladatot, éppen annak idegenségére, vagy a szindróma-jellegéből fakadó diagnosztikai feladatra hivatkozva, hiszen általános szakmai szabály a pszichológus szakértőkre vonatkozó ún. Módszertani levelek alapján, hogy diagnózisokat nem fogalmazhatnak meg. Mindennek ellenére akadtak, akik kifejezetten törekedtek arra, hogy ennek a kérdésnek a vizsgálatát meghonosítsák Magyarországon, így az terjedni is kezdett. Azonban ténykérdés, hogy ezt a szindrómát sem az igazságügyi pszichológus szakértők számára útmutatásul szolgáló módszertani levelek, illetve a pszichiáter szakértők 14. sz. módszertani levele sem említi. Így ezek nem rendelkeznek arról sem, hogy a PAS vizsgálata kinek a kompetenciája, és milyen módon kell ennek során eljárni, ezáltal azt nem utalja igazságügyi pszichológus szakértők feladatkörébe sem. A PAS szempontrendszerét megvizsgálva azonban a pszichológus szakértő számára azonnal nyilvánvalóvá válik, hogy ez tulajdonképpen nem takar mást, mint a befolyásolást, vagy másként ellennevelést, annak egyes elemeit ragadja meg, melynek vizsgálata nem idegen a gyakorlattól. Olyannyira nem, hogy alapvetően hozzátartozik az igazságügyi pszichológus szakértők munkájához, kompetenciájához. Fontos leszögezni, hogy a PAS tárgyalása gyakran összefonódik a szexuális abúzus vádjának kérelmkörével. Nyilvánvalóan létezhet befolyásolási törekvés ezen elem nélkül is, de kétségtelenül egyre gyakrabban találkozunk a szakértők és a bíróságok azzal, hogy felmerül az incesztus kérdése a gyermekkel szemben. Ezek elbírálása és vizsgálata szigorúan egyedi kell, hogy legyen, ebből általános következtetéseket levonni nem lenne szabad. Azonban kétségtelenül fennáll a veszélye annak, hogy a hatóságokban, illetve a szakértőkben kialakulhat egy prekoncepció az egyik szülő eljárását illetően annak megfelelően, hogy milyen álláspontot foglalnak el a felmerült abúzussal kapcsolatban.³⁶

Bármi legyen is az ok, reális vagy nem reális a vád alapja, a következmény sajnálatos módon majdnem mindig káros, hiszen a gyermek újbóli és újbóli szakértői vizsgálatához vezet. Ez másodlagos viktimizációt eredményezhet, ezáltal a szexualitásra túlzott figyelem irányul, vagy a szexualitással

---

³⁶ Dr. Kozák Henriette - Dr. Németh Rita: A PAS (parental alienation syndrom), a szülői elidegenítési tünetegyüttes aktuális státusza. Családi Jog folyóirat 2013/3. szám, 22-24.

kapcsolatos gátlás kialakulásához is vezethet a gyakori kikérdezés, ami egyaránt a pszichoszexuális fejlődés sérülését eredményezheti, ami felnőtt életre kiható problémákat generálhat. Befolyásolás ritkábban mutatkozik meg direkt, és gyakrabban indirekt, finomabb manipulatív módon, ami nehezebben érhető utol a vizsgálat során, főleg nagyobb, serdülőkorú gyermekek esetében. Ilyen indirekt ráhatás lehet például, amikor a szülő nem gátolja a gyermek különélő szülővel történő kapcsolattartását, de nem is támogatja azt - például saját sérelmei miatt a másik szülővel szemben. A gyermek nyilvánvalóan érzi az őt nevelő szülő attitűdjét és ő maga is ezt a magatartási mintát követi, hisz igyekszik megfelelni az őt gondozó szülőnek.

Nem kétséges, hogy ezek az esetek rendkívül károsak a gyermek érzelmi biztonsága és kiegyensúlyozott érzelmi fejlődése szempontjából, amely igényelné a mindkét szülővel való harmonikus és kiegyensúlyozott kapcsolatot, főként egy olyan érzelmileg megterhelő és instabil helyzetben, mint a válás.³⁷

A fejezeti témában kialakult joggyakorlatról a kutatás során szintén megkérdeztem a szülőket, akiknek 63%-a úgy értékeli, hogy ha a gyermek kifejezi ellenvetését a láthatás vonatkozásában, az a jogalkalmazás során kialakult gyakorlat, hogy mindez a szülői elidegenítés következménye, és mindössze 36%-ban gondolták úgy, hogy bizonyítható a gyermek ellenállásának valós félelmek általi vezéreltsége.

Talán ebből a fejezeti részből is jól látható, hogy a befolyásolás kérdésének vizsgálata igen fontos, nemcsak abból a szempontból, ha az, mint jelenség valóban kimutatható, hanem éppen az ellenkező esetben is. Bízva a gyakorlott és alapos pszichológus szakértők sikeres vizsgálataiban, személy szerint remélem, hogy egyre inkább felismerhetővé válik a gyermek ellenvetésének valódi mögöttes tartalma.

---

³⁷ Dr. Kozák Henriette - Dr. Németh Rita: A PAS (parental alienation syndrom), a szülői elidegenítési tünetegyüttes aktuális státusza. Családi Jog folyóirat 2013/3. szám, 25.

VIII. A kényszerláthatás gyermekre gyakorolt hatásai - igazságügyi pszichológus szakértői vizsgálatok előtérbe helyezésével

A családjogi perekben az igazságügyi pszichológus szakértői vélemény nem vitásan kiemelt fontossággal bír. A hivatkozott cikk igazságügyi szakértője nyilatkozatában megjegyzi, hogy a bíróságok ritkán hoznak a szakértői véleménnyel ellentétes döntést: az esetek 90%-ában a gyermek szakértői vélemény szerint alkalmasabb szülő felügyelete alá kerül. Holott az igazságügyi szakértői vélemény, bár kétségkívül fontos, de csak egy bizonyíték a sok közül. Ki kell emelni, hogy az igazságügyi szakértő csakis szakkérdést válaszolhat meg; tény- vagy jogkérdésekkel nem foglalkozhat, ezek a bíróság kompetenciájába tartoznak. A leggyakoribb szakkérdések a szülők nevelési alkalmasságára, a családon belüli kötődési viszonyokra és testvérkapcsolatokra, valamint a tiltott befolyásolási törekvésre, továbbá a kapcsolattartás típusára (de nem a rendjére!) vonatkozó kérdések, de ezeken kívül természetesen egyéb, az adott ügy fényében releváns szakkérdések is feltehetőek.³⁸

Azt, hogy egy gyermek pszichés állapotát hogyan is képes befolyásolni a kényszerláthatás, a rendelkezésemre álló szakértői vélemények közül az alábbi esettel kívánom szemléltetni.³⁹

Az elsőfokú bíróság 2022-ben kelt végzésével a felperesnek - alperes ellen szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti perében elrendelte a peres felek, és a felek közös kiskorú gyermekének igazságügyi pszichológus szakértői vizsgálatát és véleményadását a végzésben megfogalmazott kérdésekben.

A szakértői vizsgálatra a gondozó szülő és a gyermek esetében került sor, akik első értesítésre megjelentek a megbeszélte időpontban. A különélő szülő időpontra azonban nem jelent meg, magát e-mailben előzetesen kimentette, jelezve, hogy nem kíván részt venni a vizsgálaton. Sem a vizsgálat időpontjában, sem később nem jelentkezett a szakértőnél. Így a szakvélemény csak a felperes és a gyermek vizsgálata alapján készült. Az alkalmazott projektív pszichológiai tesztekkel vizsgált tulajdonságok, személyiségjegyek a standard vizsgálati módszer szerinti kategóriákban adnak

---

³⁸ Tancsik Annamária: „Fókuszban a gyermek” (Németh Rita igazságügyi pszichológus szakértő: Az igazságügyi pszichológiai vizsgálatok szerepe a családjogi perekben az új igazságügyi módszertani levél tükrében). Családi Jog folyóirat 2022/1. szám, 53.

³⁹ Az ország egész területére kijelölt igazságügyi pszichológus szakértő által rendelkezésre bocsátott anonim módon kezelt szakértői vélemény alapján.

eredményeket. E módszerek eljárásában a standardizált, többértelmű vizsgálati ingerekre a vizsgálati személy 'kivetíti' belső tartalmait, a tesztek így a tudatosság által vezérelt teljesítményszinttől függetlenül az egyén belső szükségleteinek, a személyiségben meglévő tudattalan vágyainak és konfliktusainak felmérését teszik lehetővé. A szakértő által alkalmazott vizsgálati módszerek voltak többek között a Rorschach-próba, az egyik legszélesebb körben alkalmazott projektív mérőeszköz, amellyel mind az egészséges, mind a pszichés problémákkal küzdő egyének személyiségének struktúrája, pszichodinamikája kiválóan feltérképezhető, az MMPI, egy kérdőíves típusú, több dimenziós személyiségvizsgáló eljárás, a rajzolás az ember egyik legősibb kifejezési formája és egyben a legfontosabb művészi kifejezési formák egyike is. Továbbá a három kívánság és a Befejezetlen mondatok elnevezésű projektív eljárásban a gyermek vágyképlete, illetve fantáziamunkája, valamint szüleihez való viszonya, általános pszichés állapota jelenik meg, és végül a Wilson-féle Emberke teszt egyszerű, választáson alapuló projektív, nem sztenderdizált teszt, ami pszichés állapotra, személyiség-jegyekre és kapcsolati mintákra vonatkozóan szolgálhat információval.

A rendelkezésre bocsátott peres iratok, felperes és a perbeli gyermek személyes vizsgálata alapján a feltett kérdésekre a szakértő véleményében - a fejezeti téma szem előtt tartásával - az alábbi válaszok adta:

- ***Megállapítható-e, hogy valamelyik szülő a másik szülő ellen neveli, befolyásolja a gyermeket, ha igen, ez miből állapítható meg?***

Nem volt kimutatható, hogy a gondozó szülő a gyermeket a különélő szülő ellen nevelné vagy befolyásolná. A gyermek a saját sérelmeire, csalódására, érzelmeire alapozva utasítja el a különélő szülővel való találkozást.

- ***Megállapítható-e az alperes részéről olyan magatartás, személyiségi jegy/jegyek, mely a gyermek testi, értelmi, erkölcsi fejlődését súlyosan sérti vagy veszélyezteti?***

Figyelemmel arra, hogy a különélő szülő a vizsgálaton való részvételt elutasította, a kérdés nem válaszolható meg teljes mértékben. A gyermek vizsgálata és a rendelkezésre álló iratanyag (Feljegyzések a kapcsolattartási ügyeletem történetéről) azonban arra utal, hogy a különélő szülő a gyermekben zajló érzelmi folyamatokra nem mutat érzékenységet, nem tud a gyermekhez megfelelő módon közeledni (a leírt erőszakos magatartás csak fokozza a

gyermek elutasító magatartását, félelmét, kérték a különélő szülőt, hogy ne fenyegetse a gyermeket, ne beszéljen így a gyermekkel). A feljegyzésben leírt és a gyermek által előadott magatartása a különélő szülő a gyermek kiegyensúlyozott fejlődését sérti.

- ***Megállapítható-e, hogy a gyermek életében az alperes részvétele bármilyen módon a gyermek pszichés állapotát hátrányosan befolyásolja, mely hosszútávon a gyermek egészséges értelmi, erkölcsi fejlődését súlyosan sérti vagy veszélyezteti?***

Az előzményekben ismertetett Egyetemi Oktató Kórház Gyermek pszichiátriai szakrendelő 2022. 02.02-én kelt Járóbeteg Szakellátási lapja szerint a gyermek esetében poszttraumás stressz zavar volt diagnosztizálható. Leírták, hogy gondolkodása panaszaira centrált, múltbéli traumákról, aktuális félelmekről számolt be, a különélő szülőről beszélve lacrimált, kifejezett indulatokat fogalmazott meg, a láthatások megszűnését követően panaszai lényegesen halványodtak. A jelen vizsgálat során előadottak ezt alátámasztották:

„Nagyon gyakran volt rémálmom, amikor beszéltünk róla vagy találkoztam vele, vagy valami emlék előugrott róla, rémálmom volt, elkezdtem sírni vagy félni. Utána nem akartam aludni vagy kisebb pánikroham. (Mit értesz pánikroham alatt?) Nagyon-nagyon sírtam, egyedül akartam lenni...”

Állapota javult, de az ott javasolt és a rendelkezésre bocsátott Pszichológiai véleményben leírt pszichés segítség folytatása jelen vizsgálat alapján is szükséges. Az alperessel való találkozások a gyermek állapotának tartós stabilizálódásáig (min. 1 év) - a gyermek traumatikus élményeire és elutasító magatartására is figyelemmel -, nem javasoltak, mert azok a gyermek állapotának romlásához, visszaeséshez vezethetnek, melyre való hajlam (regresszió lehetősége) a személyiségvizsgálatokban is kimutatható.

- ***Élményszerűek-e a gyermek által elmondott, az alpereshez köthető negatív elbeszélései?***

A gyermek által előadott sérelmei a különélő szülőt illetően élményszerűek, saját élményen alapulóak, azokat jelentős érzelmi töltet, szorongás kíséri.

Fenti eset megfelelően illusztrálja, hogy a kényszerláthatás következtében a gyermekre lelki nyomás nehezedik, súlyosabb esetben pszichés tüneteket produkál, mindez befolyással bír érzelmi-, és személyiségfejlődésére egyaránt, amelynek hatása pedig végigkísérheti egész felnőttkorát.

IX. A gyakorlat tükrében

A Bírósági Határozatok Gyűjteménye körében az ítélkezési gyakorlatok között kutatva, a kapcsolattartás témakörére szűrve, az alábbi bírósági határozat, valamint két kúriai ítéletre esett a választásom, ugyanis jól szemléltetik a bántalmazás bizonyításának nehézségét, és a különélő szülő kapcsolattartási jogának relevanciáját.

BH1996.644. A szülő kapcsolattartási jogának megvonására csak olyan súlyosan felrható magatartások miatt kerülhet sor, amelyek miatt a gyermek érdekét még a korlátozott kapcsolattartás is sértené. Az elsőfokú bíróság az ítéletével a peres felek házasságát felbontotta, a közös gyermeket felperesnél helyezte el, alperest gyermektartásdíjra kötelezte, az alperes és a gyermek közötti kapcsolattartást szabályozta. Felperesnek a gyermek és az alperes közötti kapcsolattartás teljes megvonására irányuló kérelmét alaptalannak találta, tekintve, hogy felperes nem bizonyította, hogy őt az alperes tettelesen bántalmazta, az igazságügyi pszichológus szakértői vélemény szerint sem a gyermek fennálló betegségei, sem az alperes személyisége nem zárja ki a korlátozott mértékű kapcsolattartást, és az alperes ellen lőfegyver tiltott használata miatt indult szabálysértési eljárások sem indokolják, hogy az alperes a gyermekkel egyáltalán ne érintkezhesék. Az adott esetben az eljáró bíróságok a bizonyítékok okszerű mérlegelésével jogszabálysértés nélkül jutottak arra a következtetésre, hogy a gyermek helyzetére tekintettel az alperes kapcsolattartási jogának korlátozása indokolt, annak teljes megvonására azonban nincs alap. A felülvizsgálati kérelemben felhozottak egyrészt nem bizonyítottak, másrészt az alperesnek a korlátozott kapcsolattartásra való alkalmasságát nem zárják ki, különös tekintettel arra, hogy három hónapos koráig az alperes rendszeresen találkozott a gyermekével. Az a körülmény, hogy ezt követően a gyermek és az alperes között nem alakult ki megfelelő kapcsolat, a felperes elzárkózó magatartásának következménye. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy nemcsak az alperes, hanem a gyermek

joga is, hogy különélő szülőjével kapcsolatot tartson, a gyermeket nevelő szülő pedig köteles a zavartalan kapcsolattartást biztosítani.

A Kúria kapcsolattartás módosítása tárgyában hozott Pfv.II.21.152/2020/7. számú ítélete: A felek között a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben a szülői felügyelet kérdésében nem volt vita, a kapcsolattartás kérdésében azonban nem tudtak megállapodni. Felperes az ellenőrzött kapcsolattartás indokaként az alperes pszichiátriai betegségére, mániás depressziójára és arra hivatkozott, hogy önkontrollját gyakran elveszíti, zavart elmeállapotba kerül, tör-zúz, az együttélés alatt tetteleg bántalmazta. A Szolnoki Járásbíróság szabályozta a kapcsolattartást. Az egyik láthatást követően felperes a gyermek fenekén piros foltot, az orrán sérülést észlelt, melyről orvosi látletet készült. Egy következő alkalommal a gyermek az óvodában arról beszélt, hogy az alperes őt bántalmazta. A felperes feljelentése alapján a rendőrhatalóság védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére elkövetett könnyű testi sértés büntettének gyanúja miatt nyomozást rendelt el, azonban az eljárás megszűnt, mivel a rendelkezésre álló adatok alapján nem volt megállapítható bűncselekmény elkövetése. Az elsőfokú bíróság a sérülések ténye mellett hangsúlyosan értékelte az alperesnek az aggálymentes, a per egyéb adataival összhangban álló pszichológiai szakvélemény szerinti indulatosságát és robbanékonyságát. A kapcsolattartás módjának meghatározásakor az a döntő, hogy a gyermek érdeke és védelme garantálható legyen, a peradatok pedig a felügyelt kapcsolattartás elrendelését indokolják. A másodfokú bíróság mérlegelve a kialakult helyzetet, arra a meggyőződésre jutott, hogy az szolgálja a gyermek érdekét és biztonságát, ha az alperes elvitel nélkül, a korábbi gyakorlatnak megfelelően egy játszóházban gyakorolja a kapcsolattartás jogát. A Kúria megjegyzi, hogy az elsőfokú bíróság a bántalmazást következtetéssel állapította meg, holott az ilyen súlyos alapjogi korlátozás csak kétségtelenül bizonyított többlettényállás alapján rendelhető el. A Kúria továbbá nem fogadta el a másodfokú döntésben meghatározott kapcsolattartási helyszín kijelölését sem. Megállapította, következetes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a gyermek alapjogát csak érdekében, a különélő szülő bizonyított felróható magatartása esetén (többlettényállás) lehet szűkíteni. Ilyen magatartás hiányában a különélő szülőtől az elvitel jogát is magában foglaló kapcsolattartás nem vonható meg, kapcsolattartási joga nem korlátozható (megjelent: BH 2001.125.). A Kúria álláspontja szerint a szabályozásnak meg kell felelnie a kapcsolattartás céljának: a gyermek alapvető érdeke és alapjoga, valamint a különélő szülő alapjoga

érvényesülése, amit fő szabályként elsődlegesen a kapcsolattartás személyessége, a gyermek elvitelének a joga biztosít [Ptk. 4:180. § (1) bekezdés, Gyer. 27. § (3) bekezdés d) pont, (4) bekezdés]. Mindebből következően, a kapcsolattartás rendezésének fő szabálya a gyermek érdekében álló a személyes és az elvitel jogával gyakorolt kapcsolattartás, ez biztosítja a Ptk. 4:178. § (1) bekezdésében előírt közvetlenséget.

A Kúria kapcsolattartás rendezése tárgyában hozott Pfv.II.20.379/2021/4. számú ítélete:

A kereseti kérelem és az alperes viszontkeresete

A felperes a felülvizsgálati kérelemmel érintett keresetében az alperes és a gyermek kapcsolattartásának megváltoztatását kérte úgy, hogy az felügyelt módon történjen az alperes bántalmazó magatartása, tisztázatlan lakhatási körülményei miatt és azért, mert a gyermeket hozzájárulása nélkül elvitte.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú határozat

Az elsőfokú bíróság - egyéb, a felülvizsgálati kérelemmel nem érintett döntések mellett - az alperes és a gyermek folyamatos kapcsolattartását úgy szabályozta, hogy az minden naptári év páros szombatján a K. Család- és Gyermekjóléti Központ hivatalos helyiségében 11 és 12 óra között felügyelet mellett illeti meg az alperest. Hétközben pedig video chaten keresztül kedden és csütörtökön 19 óra és 19 óra 20 között jogosult a kapcsolattartásra.

Az elsőfokú bíróság döntését a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:182. § (2) és (3) bekezdéseire alapította. Részletes bizonyítási eljárást folytatott le: egyebek mellett szakértőt rendelt ki, a szakvéleményt és a kapcsolattartást érintő kiegészítő szakvéleményt aggálytalannak ítélte és ítélete alapjául elfogadta. A szakvélemény szerint az alperes agresszióra hajlamosító személyiségjegyekkel rendelkezik, erőteljes törekvéseket mutat a vizsgált helyzet kézbentartására, gyenge empátiás képességű. Viszonyulása erőteljes egocentrikus jellegű, amelyhez magas cinizmus érték társul. Kötődéseiben, kapcsolataiban keresés, sodródás, gyors váltakozás, csapongás jelei mutatkoznak, viselkedése feszes, hideg magatartást eredményez. Az alperes

öngyilkosságra hajlamossága kapcsán a szakértő kifejtette, hogy a személyiségében rögzítettek mentén szélsőséges irányba mutató indulatvezéreltség és viselkedésjegyek jelentkezhetnek.

Az elsőfokú bíróság szerint a felperes bizonyította azt az állítását, hogy a rendszeres kapcsolattartás ellenőrzött módon indokolt. Döntésénél figyelembe vette, hogy a szakértői vizsgálat az alperesnél az önpusztító viselkedés rizikófaktorát kimutatta: érzelmileg szélsőséges állapot esetén az indulati szabályozottsága, kritikai érzékenysége erőteljesen leromlik, tehát az öngyilkossággal, illetve a gyermek meggyilkolásával kapcsolatos fenyegetéseit ennek tükrében kell értékelni. Nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy a gyermeket a felperes hozzájárulása nélkül önhatalmúlag magával vitte. Nem áll rendelkezésre pontos adat a tényleges lakóhelyéről, azaz nem tudható hová, milyen körülmények közé vinné a gyermeket. Értékelte a gyermek bántalmazása miatt indult eljárás tényét is.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a kapcsolattartás szabályozásában megváltoztatta. Az alperest a folyamatos kapcsolattartásra minden páros hétvégén pénteken 17 órától vasárnap 19 óráig jogosította fel; az időszakos kapcsolattartás az évközi szünetek első felében, a kezdő nap 9 órától a zárónap 18 óráig, a karácsonyi ünnepeken december 25-én 9 órától 18 óráig, nagypénteken reggel 9 órától nagyszombat 18 óráig, pünkösdkor vasárnap 9 órától 18 óráig illeti meg. A nyári kapcsolattartás időtartamát megegyezés hiányában július hó 1. 9 órától július 14. 18 óráig; továbbá augusztus 1. 9 órától augusztus 14. 18 óráig határozta meg. Rendelkezett a kapcsolattartás pótlásáról, a kapcsolattartás helyszínéül az alperes édesanyja lakcímét jelölte ki és felhívta a szülőket a tájékoztatási kötelezettségükre.

A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy a pszichológiai szakvélemény szerint az alperes személyisége és viselkedése miatt megfontolandó a kapcsolattartás ellenőrzött jellege, a kiegészítő szakvélemény szerint pedig jelentősége van az állandó lakóhely létének. Tény az is, hogy a peradatok alapján nem lehetett egyértelműen megállapítani az alperes tényleges lakóhelyét.

Ezzel szemben áll viszont az, hogy a felperes nyilatkozata szerint a jogerős végzésben foglalt ideiglenes intézkedésnek megfelelő kapcsolattartás hosszabb ideje megvalósul és nem merültek fel különösebb problémák. A felperes nem vitatta, hogy az alperes édesanyja biztosítja az alperes és a gyermek ottlétéhez szükséges lakóhelyet és a környezettanulmány alapján a körülmények a gyermek tartózkodásához megfelelőek. A valóban kifogásolható tartalmú üzeneteket az alperes az élettársi

kapcsolat megszűnésekor küldte, az azóta eltelt több mint négy év alatt nincs adat a felperessel szembeni súlyosan kifogásolható magatartására. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az alperes a gyermekről a nála töltött idő alatt többnyire megfelelően gondoskodott, a gyermeket szereti, nem bizonyított a bántalmazó magatartása. A gyermek egészséges személyiségfejlődését pedig az szolgálja, ha zavartalan és közvetlen kapcsolatot tarthat a különélő szülővel, a félttestvérével, a nagyszülővel és a rokonokkal.

A másodfokú bíróság a peradatok újraértékelésével megállapította, hogy nem állnak fenn a felügyelt kapcsolattartás elrendelését alátámasztó kivételes, az alperes felróható magatartását bizonyító körülmények, a gyermek érdeke pedig a közvetlen és elvitellel megvalósuló kapcsolattartás.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Kérte, hogy a Kúria a jogerős ítélet kapcsolattartásra vonatkozó szabályozását helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróság érdemben helyes rendelkezését hagyja helyben. A jogerős ítélet jogszabálysértő voltát a Ptk. 4:2. § (1) bekezdésének és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 212. § (1) bekezdésén alapulva a Pp. 221. § (1) bekezdésének megsértésében jelölte meg.

Felülvizsgálati kérelmében a kiskorú gyermek alapvető érdekének [Ptk. 4:2. § (1) bekezdés] sérelmére hivatkozott. A családjogi jogviszonyok rendezésének alapelve a gyermek érdeke és jogai fokozott védelemben részesítése, ezzel szemben a jogerős ítélet a gyermeki érdeket sértően változtatta meg az elsőfokú bíróság szabályozását.

Az adott esetben két alapjogot kellett értékelni: a gyermek kapcsolattartáshoz fűződő jogát és a különélő szülő jogát és egyben kötelességét. A másodfokú bíróság pedig a két - a jelen ügyben egymással szemben álló - alapjog vizsgálatánál az alperes kapcsolattartási jogát a gyermek alapvető érdeke elé helyezte.

Az eljárásban aggálytalannak minősített szakvélemény és kiegészítő szakvélemény az elvitellel megvalósuló kapcsolattartást lényegében feltételhez kötötte. A bíróságnak tehát a szabályozás módjánál azt kellett vizsgálnia, hogy a kapcsolattartás a feltételnek megfelelően hol, milyen körülmények között valósulhat meg. A másodfokú bíróság a kiegészítő szakvéleményben írt elvárásokat leegyszerűsítette arra, hogy az állandó lakóhely rendelkezésre állása egyben igazolja a

gyermek elvitelére megfelelő körülményeket. Egyáltalán nem értékelte a kiegészítő szakvéleményben foglalt, az állandó lakóhelyet mint objektív feltételt meghaladó pszichológiai feltételt: az alperes a konvencionális társas érintkezés szerinti megfelelő kapcsolatot ápoljon az ott lakókkal, a szomszédokkal, a lakótársakkal, amelyben a gyermek az állandó környezeti feltételek mellett optimálisan beágyazódva megélheti az alperessel való biztonságos kapcsolatát. Az alperes édesanyja egyértelműen előadta, hogy az alperes nem él életvitelszerűen az ingatlanban és ezt a tényt önmagában nem változtatja meg az, hogy édesanyja biztosítja a helyszínt a kapcsolattartás megvalósulásához. Az elvitellel megvalósuló kapcsolattartáshoz szükséges pszichológiai feltétel hiányzik: az alperesnek N.-n nincs meg az a szociális beágyazottsága, ami alapján a gyermek a kapcsolattartások idején biztonságban érezheti magát.

A másodfokú bíróság lényegében mellőzte a kiegészítő szakvéleményben foglaltakat anélkül, hogy megállapította volna a szakvélemény aggályos voltát. Egyik oldalról tehát aggálytalannak tekintette, másik oldalról viszont nem emelte be a bizonyítékok közé, mellőzését nem indokolta, így sérült a Pp. 212. § (1) bekezdésén alapuló Pp. 221. § (1) bekezdése.

Iratellenes a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy az ideiglenes intézkedésben előírt kapcsolattartás megfelelően működik. A kapcsolattartások tartalmáról a felperesnek nincs tudomása. Az alperes nem bizonyította, hogy a kapcsolattartások problémamentesek voltak, legfeljebb azt, hogy a pontos időre visszavitte a gyermeket. Az elsőfokú eljárásban beszerzett szakvélemény ugyanakkor feltárt problémákat, különösen azt, hogy az alperes nem az édesanyjánál lakik. A másodfokú bíróság az alperes lakóhelyére vonatkozó bizonyítékokat figyelmen kívül hagyta, holott annak a gyermek alapvető érdeke szempontjából kiemelt jelentősége van.

Az alperes nem terjesztett elő felülvizsgálati ellenkérelmet.

A Kúria döntése és jogi indokai

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a kapcsolattartás szabályozása körében vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem megalapozatlan. A Kúria elfogadta a jogerős ítélet jogkövetkeztetését, az indokolást az alábbiakkal egészíti ki.

A gyermekek jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt és a hazai jogrendbe az 1991. évi LXIV. törvénnyel beiktatott egyezmény (továbbiakban: New York-i Egyezmény) 9. cikk 3. pontja szerint a gyermeknek joga van arra, hogy a tőle különélő szülőjével személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tartson fenn, kivéve, ha ez a gyermek alapvető érdekével ellenkezik. Az egyezménnyel összhangban a Ptk. Negyedik könyve a kapcsolattartást a különélő szülőt és a gyermek megillető alapjogként határozza meg [Ptk. 4:178. § (1) és (2) bekezdés], amely a vérszerinti kapcsolat fennmaradását és a szülőnek a gyermek életében való folyamatos jelenlétét, a szülő-gyermek érzelmi viszony változatlanóságát biztosító jogintézmény.

A Családjogi Könyv egyik alapelve a kiskorú gyermek érdekének fokozott, minden családjogi jogviszonyban hangsúlyozottan védendő érdeke [Ptk. 4:2. § (1) bekezdés]. A Ptk. 4:178. § (1) - (2) bekezdése a kapcsolattartást a gyermek jogaként, illetve a különélő szülő jogaként és egyben kötelezettségeként határozza meg. A Ptk. tehát a kiskorú gyermek érdekének elsődlegessége alapelvét - összhangban a New York-i Egyezmény 9. cikk 3. pontjával - a kapcsolattartás szabályozásánál önállóan, alapjogként is konkretizálja. A kapcsolattartás szabályozása körében a családjog egyik alapelvének [Ptk. 4:2. § (1) bekezdés] és a kapcsolattartás alapjogi jellegének [Ptk. 4:178. § (1) bekezdés] megfelelően elsődlegesen a gyermek érdeke az irányadó.

Az anyagi jogi norma a kapcsolattartást keretszabályként fogalmazza meg [Ptk. 4:180. § (1) bekezdés], amelyen belül - a szülők megállapodása hiányában - a bíróság a peradatok mérlegelésével határozza meg annak konkrét módját és idejét (Legfelsőbb Bíróság Pfv.II.21.121/2011. megjelent: BH2012.121.). A szabályozásnak meg kell felelnie a kapcsolattartás céljának: a gyermek alapvető érdeke és alapjoga, valamint a különélő szülő alapjoga érvényesülésének [Ptk. 4:180. § (1) bekezdés; a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rend. (Gyer.) 27. § (3) bekezdés d) pont, (4) bekezdés]. A gyermek érdekében a főszabály szerint a személyes és az elvitel jogával gyakorolt kapcsolattartás áll, ez biztosítja a Ptk. 4:178. § (1) bekezdésében előírt közvetlenséget.

A különélő szülővel való közvetlen és személyes kapcsolattartás gyermeki jogként való törvényi meghatározásból következően a kapcsolattartásra kötelezett szülő jogát csak a gyermek érdekében, a különélő szülő bizonyított felróható magatartása esetén lehet szűkíteni. Az intézményi ellenőrzött formában és módon történő szabályozásra a különélő szülő gyermeket veszélyeztető, a gyermek érdekével ellentétes magatartása adhat alapot.

A gyermek érdekét veszélyeztető magatartás hiányában a különélő szülőtől az elvitel jogát is magában foglaló kapcsolattartás nem tagadható meg, kapcsolattartási joga nem korlátozható, a kapcsolattartás rendezésére a Ptk. 4:180. § (1) bekezdésében foglaltak az irányadók (Legfelsőbb Bíróság Pfv.II.20.752/1999. megjelent: BH 2001.125., Kúria Pfv.II.21.152/2020/7.). Ilyen magatartás hiányában a különélő szülőtől az elvitel jogát is magában foglaló kapcsolattartás nem vonható meg, mert a gyermeket gondviselő és nevelő szülőnek, valamint a különélő szülőnek egyaránt kötelessége a harmonikus viszony kialakítása (Kúria Pfv.II.20.913/2017/12.).

Az adott ügyben a felperes maga is elismerte, hogy az elvitel jogát is tartalmazó kapcsolattartás problémamentesen megvalósul, az alperes nem tanúsít a gyermek érdekét sértő magatartást. Nem sérti a gyermek alapvető érdekét, ha a különélő szülő a kapcsolattartási időtartamot nem a gondozó szülő szubjektív megítélése szerint a gyermeknek megfelelő programokkal tölti ki, illetve nincs információja a közös programokról. A szülői felügyelet gyakorlása körében a jogvita jogerősen lezárult, a felperesnek az alperes jövőbeli önkényes elvitelre való hivatkozása súlytalan. A kapcsolattartás helyszínéül a nagyszülői ingatlan kijelölése pedig éppen a gyermek érdekében áll: az alperes aktuális lakóhelye helyett a gyermek részére biztosítja azt az állandóságot és stabilitást, ami a biztonságérzetéhez az aggálytalan szakvélemény szerint is szükséges.

A gyermek bántalmazása nem tolerálható, súlyosan sérti a gyermeknek a kiegyensúlyozott és harmonikus személyiségfejlődéshez fűződő alapvető érdekét és jogát. A jogerős ítélet meghozatalakor azonban az alperes elleni eljárás nem zárult le. A felróható magatartását megállapító büntető határozat hiányában önmagában a láttelel az alperes magatartásával ok-okozati összefüggés megállapítása nélkül nem alapozza meg az alapjog korlátozását.

A fentiek alapján helytállóan értékelte újra a másodfokú bíróság a bizonyítékokat. A kapcsolattartás korlátozásának kivételes körülményeit megalapozó gyermeki érdeksérelem és ezzel összefüggésben az alperes felróható magatartása nem nyert bizonyítást. A kapcsolattartás közvetlen és személyes módú elrendelésének főszabályával szemben nincs tehát olyan bizonyíték, amely a gyermek alapjoga érvényesülésének korlátozását, a felügyelt mód elrendelését indokolja. A Kúria rámutat arra is, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítékokat diszkrecionális jogkörében értékelte. A felperes a másodfokú bíróság mérlegelését [Pp. 206. § (1) bekezdés] nem sérelmezte, ezért a jogerős ítélet bizonyítékértékelése a felülvizsgálati eljárásban kizárt [Pp. 272. § (2) bekezdés].

Nem sérült a bíróság indokolási kötelezettségét előíró jogszabályhely [Pp.221. §]. A jogerős ítélet kellő indokát adta a felülmérlegelésének, részletesen kitért az eltérő értékelését megalapozó bizonyítékokra.

A fentiek alapján a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria hatályában fenntartotta [Pp.275. § (3) bekezdés].

X. Záró gondolatok

Tanulmányomban igyekeztem átfogó képet adni a kényszerláthatásról, megvizsgálva a gyermek legfőbb érdekének, véleménynyilvánításhoz, kapcsolattartáshoz való jogának érvényesülését az uniós és a hazai joganyagban, illetve a jogalkalmazásban. Megállapítható, hogy szabályozás szintjén a gyermek érdeke és jogai feltétlen elsőbbséget élveznek. Azonban a gyakorlatban - a gyermek meghallgatása, véleményének figyelembe vétele vonatkozásában - különbségek mutatkoznak. Jogalkalmazói körben jellemző az a szemlélet, miszerint a kapcsolattartás meghiúsulásának tényéből automatikusan a gondozó szülő önhibájára következtetnek, illetve önhibaként értékelik, ha nem sikerül gyermekét rávennie a találkozásra. Ez a hibás és káros gyakorlat figyelmen kívül hagyja a gyerekek természetes reakcióját az erőszakkal szemben és lehetetlen helyzetbe hozza a nevelő szülőt is, amikor elvárják tőle, hogy a saját és gyermeke érdekével ellenkezően cselekedve, ő kényszerítse a gyereket a számára nem kívánatos láthatásra. Amennyiben egy gyermekek legfőbb érdekének védelmére hivatott rendszer diszfunkcionálisan működik, ezzel hozzájárul a bántalmazás késedelmes elhárításához, vagy be nem avatkozásával a folyamatos viktimizációhoz, károsodáshoz. Ezt nevezzük rendszer abúzusnak (másodlagos viktimizáció). Ebbe a körbe tartozik a gyermek tájékoztatásához és véleménynyilvánításhoz fűződő jogainak figyelmen kívül hagyása, vagy megtagadása.⁴⁰

Bármely hatóság, illetve a bíróság előtt is van egy kapcsolattartási vagy kapcsolattartás végrehajtása iránti ügy, a gyermek legfőbb érdekét lenne szükséges vizsgálni és olyan döntést hozni, amelynek

---

⁴⁰ DR. GYENGÉNÉ DR. NAGY MÁRTA A gyermek meghallgatása az őt érintő eljárásokban 60., <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=82024>

során ezt a bizonyos „legfőbb érdeket” megfelelően azonosították és annak figyelembe vételével döntöttek.⁴¹

Álláspontom szerint ebben a témakörben akár kívülállóként, akár jogalkalmazóként nehéz igazságot tenni, következtetéseket levonni, hiszen minden történet differens, a hasonló jegyek ellenére. A legfőbb cél az lenne, ahogyan azt a jogvédők is megfogalmazták, hogy ez a jogalkalmazási gyakorlat, amely alapvetően nem a gyermek érdekét szolgálja, megszűnjön, valamint, hogy a különélő szülő kapcsolattartáshoz fűződő joga ne élvezzen prioritást a gyermek alkotmányos alapjogaival, a testi és lelki integritáshoz fűződő legalapvetőbb jogaival szemben, hiszen a kényszerláthatás egyetlen érintett félnek sem jó, a gyermeknek pedig a legrosszabb.

---

⁴¹<https://ptk2013.hu/interjuk/fokuszban-a-gyermek-interju-dr-szeibert-orsolyaval-a-csaladi-jog-szerkesztobizottsaganak-tagjaval-a-folyoirat-kozelgo-tizedik-alkalommal-megrendezesre-kerulo-konferencia/7417>

Irodalomjegyzék

Könyvek, folyóiratok, internetes források:

- Dr. Eörsi Máttyás - Dr. Ábrahám Zita: Pereskedni rossz! Mediáció: a szelíd konfliktuskezelés, Minerva, 2003.
- Szeibert Orsolya: A családjogi harmonizáció kérdései és lehetőségei Európában, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014.
- Filó Erika-Katonáné Pehr Erika: Gyermeki jogok, szülői felelősség és gyermekvédelem, ORAC Kiadó Kft., Budapest, 2022.
- SOMFAI BALÁZS: Kapcsolattartás, mint a gyermek emberi joga, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2009.
- Boros Zsuzsa: A gyermek jogai és legfőbb érdeke - az Európa Tanács szakbizottsága vizsgálatának tükrében. Családi Jog folyóirat 2022/1 szám
- Láposy Attila: A különélő szülők helyzete és jogainak érvényesülése a magyar alapjogi gyakorlatban. Családi Jog folyóirat 2022/4 szám
- Gyurkó Szilvia: A gyermekek önálló jogi képviselésének kérdése a családjogi perekben - a gyermekészrevétel jogának érvényesülése. Családi Jog folyóirat 2022/1. szám
- Dr. Ádámkó Viktória: Az ítélőképessége birtokában levő gyermek véleményének meghallgatása - különös tekintettel a gyermekelhelyezésre, in.: Családi Jog folyóirat, 2015/3. szám
- Dr. Kozák Henriette - Dr. Németh Rita: A PAS (parental alienation syndrom), a szülői elidegenítési tünetegyüttes aktuális státusza. Családi Jog folyóirat 2013/3. szám
- Tancsik Annamária: „Fókuszban a gyermek” (Németh Rita igazságügyi pszichológus szakértő: Az igazságügyi pszichológiai vizsgálatok szerepe a családjogi perekben az új igazságügyi módszertani levél tükrében). Családi Jog folyóirat 2022/1. szám
- Nagy Gizella Emese: Új idők jönnek. <https://www.poet.hu/cimke/bantalmazas>
- <https://www.jogado.hu/kulonelo-szulo-es-gyermek-kapcsolattartasa-i-altalanos-szabalyok/>
- Szeibert Orsolya* Kapcsolattartás a gyermek és a különélő szülő között, különös tekintettel az alkotmánybírósági és ombudsmani gyakorlatra. <https://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/lenkovics%20k%C3%B6tet/szeibert.pdf>

- DR. GYENGÉNYÉ DR. NAGY MÁRTA A gyermek meghallgatása az őt érintő eljárásokban.
<http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=82024>
- <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-gyermek-velemenyenek-megismerese-es-ertesitesenek-aktualis-kerdesei-a-csaladjogi-perekben/>
- <https://merce.hu/2018/12/05/talalkozunk-meg-ha-beledoglesz-is/>
- <https://hirado.hu/2012/06/20/kenyszerlathatas-mi-tortenik-ha-a-gyermek-csak-esz/#>
- https://gyermekvilag-gyermekjog.blog.hu/2015/09/22/kenyszerlathatas_847
- <https://www.apakazigazsagert.org/cikk/gyamhivatali-dontes-a-gyermek-nem-donthet-arrol-hogy-reszt-vesz-e-a-kapcsolattartason-vagy-sem>
- https://gyermekvilag-gyermekjog.blog.hu/2015/07/13/pofonok_sulytalansaga
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%BCl%C5%91i_elidegen%C3%ADt%C3%A9s
- <https://nokjoga.hu/alapinformaciok-a-nok-elleni-eroszakrol/a-hamis-vad-es-a-szuloi-elidegenites-szindroma-mitosza/>
- <https://ptk2013.hu/interjuk/fokuszban-a-gyermek-interju-dr-szeibert-orsolyaval-a-csaladi-jog-szerkesztobizottsaganak-tagjaval-a-folyoirat-kozelgo-tizedik-alkalommal-megrendezesre-kerulo-konferencia/7417>

Magyar és nemzetközi joganyagok:

- 1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, szerkesztette: Vékás Lajos/Gárdos Péter
- 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- 2017. évi CXVIII. törvény a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1991. évi LXIV. törvény a gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt egyezmény kihirdetéséről
- Európa Tanács 1996-os Gyermek Jogainak Gyakorlásáról szóló Egyezménye

- Európai Unió Alapjogi Chartája
- A Tanács (EU) 2019/1111 rendelete a házassági és szülői felelősségi ügyekben a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermekek jogellenes külföldre viteléről (Brüsszel IIb. rendelet)